

Megjelenik havonként
háromszor, egy-egy
íven, negyedréti alakban,
közhasznú tartalommal.
Előfizethető egy
idényre, vagyis félévre:
helyben, házhoz hordás-
sal 1 ft 50 kr., vidékre,
postán küldve 2 frittal.
Egyes szám ára 10 ujkr.

HORTOBÁGY.

FOLYÓIRAT.

Előzetést elfogadnak
a helybeli könyvtárak,
Borsos Ferencz
gyógyszerész ur. és a
szerkesztő.

Minden a folyóiratra
vonalkozó levelek a
szerkesztőhöz (Szé-
utca 2465-dik szám)
intézendők.

1862.

14. szám.

Márt. 11.

Rövid visszapillantás,

a debreczeni h. h. főtanodában közelebb lefolyt szigorlatok és közvizsgákra.

A tanintézetek, mint a tudomány első kuforrásai, s vallás és nyelvnek, a mai társadalom e két összekötő láncszemének bányái, a művelt világ éber figyelmét a legnagyobb mértékben érdemlik és bírják. Ezekbe viszi a gondos szüle, alig eszmélő gyermekét; ezekből várja a nemzet, a jog prófétaít, s az emberiség, a sorsát intéző tudósokat; ezekre bizzuk a család legdrágább kincsét, ezekből várjuk a jövő rendezőit. Hogy ne tekintenénk aggódó szívvel, figyelő lélekkel azon helyekre, melyek játszi legéből reményeink, az érlelődés erőit magokba szívják!

A nyilvános tanintézetek — mert ilyenre akar cikkecskénk vonatkozni — természete nem engedi, hogy benső működésökkel, a tanfolyam alatt megismerkedjünk; s minthogy innen kizárattunk, annál szivesebben ragadjuk meg az alkalmat, melyet a közvizsgák és szigorlatok nyújtanak, hogy a tanulók előmeneteléről, magunknak tudomást szerezzünk. — De a szülék és érdekeltek nagy részét, egy vagy más körülmény innen is kizárja, s a hírlapoknak — a nyilvános élet e beszédszerveinek — teszi kötelességökké, hogy a tanodák és szülék közt közvetítőül szolgáljanak, s az előbbieket körül időnkint felmerülő érdekes mozzanatokról, az utóbbiakat értesítsék; mely kötelességet mi h. h. főtanodánkra nézve, ezen-

nel annál nagyobb készséggel teljesítünk, mert tudjuk, hogy ezen intézetünket, — mint általában a prot. tanintézeteket — az említett természetes viszonyon és az általok képviselt magaslatos célon kívül, még az anyagi létezés viszonya is fűzi a közönséghez.

A debreczeni h. h. főtanodában, az 185 1/2-dik iskolai évtől kezdve, az ugynevezett szigorlatok — rigorosumok — vannak szokásban, mik az 1848 előtt létezett közvizsgák — exámenek — sirján állottak elő. — A szigorlat abban áll, hogy az illető tanár, a heti vizsgákon már ugyanis meglehetősen küsimetett tanulót, ez által szabadon választott órákban, nem épen sorrende szerint a tudomány tételeinek, a tudományokból kikérdezi. Ezen szigorlatok a rendes tanteremben és leginkább 2—3 tanuló jelenlétében tartatnak. Minthogy a kikérdezés egyenkint történik, néha 2-hét is beletelik, míg a tanár minden tanítványát megvizsgálja.

Mind a meghalt rendszer idejében, mind közelebb, gyakran felmerült prot. tanintézetekben azon kérdés: vajjon szigorlat legyen-e heti vizsgákkal, vagy közvizsga minden félév végén? s ebből folyólag azon másik: melyik a kettő közül jobb és biztosabban célhoz vezető? — Mindketőnek vannak pártolói, ámbar tagadhatlan, hogy a legújabb időkben, midőn az egyházi élet mezején már szabadabban mozoghatunk, a szigorlatpártók száma alig vehető tekintetbe, azon roppant számhoz képest, mely a közvizsgák mellett áll. — A helyett, hogy a két külön mód előnyei fölött — minthogy lapunk körén kívül esik — vitatkoznánk, csak azon tényt kívánjuk említeni, hogy a h. h. tiszántúli egyházkerület összes küldöttsége,

közelebbi értekezlete alkalmával, nyíltan és határozottan közvizsgára szavazott, természetesen nem aféle vakítani akaró s üresen ünnepélyeskedő, de a szó teljes értelmében vett lelkiismeretes közvizsgát értvén az examen név alatt; oly közvizsgát, melyen mind a tanulók tudományban lett előmenetele, mind az iskolában folytatott tanmód minősége, tiszta fényben tündököljék a szülék és a nevelés baráti előtti. — A mostani átmeneti korszakban, még ugyan nem állott be a közvizsgák rendszere, de nem is állhatott be, mert amaz értekezlet határozata, csak a közelebbi egyházkerületi közgyűlésen fog megerősíteni; azonban a főt. egyházkerület, már most is ohajtván a kellő tudomást magának megszerezni, felkérte két elnökét és főjegyzőjét, hogy a mostani szigorlatokat már meglátogassák; mit azok t. i. szeretett ősz főpásztorunk főt. Balogh Péter, mlgos gróf Degenfeld Imre és nt. Révész Bálint urak teljesítettek is, minden felsőbb osztály szigorlatain megjelenvén, s a szükségesekről magoknak, illetőleg az egyházkerületnek kellő tudomást szereztvén.

Az ekint rendezett ellenőrzött vizsgák eredménye általában és röviden következő: a fensőbb osztályok tanulói ez évben is, mint rendszeren szép haladást tanusítottak, s ez osztályokban azon nevelési főelvnek, miszerint a tanuló egyáltalában ne a tantárgy betüihez ragaszkodjék, de a feltett kérdésre, saját kifejezéseivel feleljen értelmesen, tisztán, röviden, de egyszersemind kimerítőleg, e félévben is elég volt téve. Haladjon is ezen uton tovább a tanuló; ne feledje, hogy reá a haza és felekezete egyiránt számol s tőle mint leendő oszlopaitól tudományban és jellemben szilárdságot, erőt vár!

A gymnasium 6 osztályában, a téli félévről közvizsgák nem tartatnak, hanem a már említett rigorosumokon tételik vizsgálat, a tanulók előmeneteléről. Ez mint mondók, most az egyházkerületi küldöttek előtt történt, elég szép eredménnyel. — Az elemi iskolákban, régi jó szokás szerint minden félév végén közvizsga tartatik, még pedig télen — a gyermekekre való tekintetből — a főtanoda egyik nagyobb terében, nyáron a nagy templomban. Ezen osztályok mos-

tani közvizsgáiról általánosan annyit mondhatunk, hogy a tanítók lelkiismeretes fáradozása mindenütt meglátszott, a tudományokban való otthonosság, s a főkéllékek: az értelemfejlődés, gondolkodási képesség s okszerű fegyelem, minden növendéken észrevehetőek voltak; bár más oldalról azt sem lehet elhallgatnunk, hogy most is találkoztunk egyes szülék nyilatkozataival, kik olvasás, írás és számban valamivel nagyobb tökélyt ohajtottak volna. — Azoban ezen szülék, az iskolák népességét tekintetbe véve, megelégedhetnek a felmutatott eredménnyel, más részt meggyőződhetnek, hogy az iskolák rendezésének, a legégetőbb kérdések ez egyikének ügye, a közel jövőben bevégeztetvén, kívánságuknak teljes mértékben elég fog tételni.

Azt is kötelességünknek tartjuk megemlíteni, hogy némely tanítóknak kezében a tantárgy kézikönyve, több érdekeltnek kissé feltűnt; és csupán ezen körülmény zavarta némileg azon elismerést, melylyel az érdekelt közönség, ezen ifjak iránt, kik a prot. iskolák gyakorlati szokása szerint, hittani pályájok bevégeztével, az elemi osztályoknál tanítókul alkalmaztatván, tanítva tanulnak, s kik feladatuknak most általában elég dicséretesen feleltek meg, viselteték.

Statistikai adatul szolgáljon a következő:

Főiskolánkat a mult félévben 16 hittanvégzett, 60 hittanhallgató, 34 jogász, 165 bölcsész, 24 képezdész, 539 gymnasialista (6 osztályban), és 788 elemi iskolás, összesen 1626 tanuló látogatta.

Tanított a fensőbb osztályokban 17, a gymnasiumban 9 tanár, és az elemi osztályokban 8 hittanvégzett.

És most azon ohajtással zárjuk be sorainkat: bár jönne el mielőbb a prot. iskolák rendezésének régóta várt vége, s ne feledtetnék ki abból azon körülmény, hogy a tanulók elméjének tulfeszítése, t. i. korukhoz képest nehéz tantárgyakra szorítása, vagy gyöngye erejöknek — mint eddig történt — tultelhelése, csak rossz eredményt szülhet.

Adjon isten főtanodánknak buzgó és áldozatkész pártfogókat, s támasszon sziveinkben méltó elismerést azon derék tanárok iránt, kik a nevelés mezején, a közjóra munkálkodnak.

Egy érdekelt.

Közélet.

Szinügyegyleti választmányunk f. hó 2-dik és 6-kán tartott üléseiről következőket tartjuk közlendőknek:

A vendégszereplések kieszközlésével megbízott választmányi tag ur jelentéséből az derül ki, hogy ezen ügy, melyet itt mindenki, kedvező eredménnyel elintézettnek hitt, épen nem áll azon ponton, hogy belőle a színháznak hasznot és a közönségnek élvezetet remélhessünk, sőt a nemzeti színház Igazgatóságának, megbízott ur előtt szóval, és időközben a választmányhoz érkezett levélben tett közlései által, ohajtásunk teljesítése egyenesen megtagadtatik.

Választmányunk, a vendégszereplések rég felmerült, és a közönségnél is tetszéssel találkozott eszméjét, mindnyájunk érdekében felkarolván, még idejében — csaknem két hó előtt — lépéseket tett, hogy színházunk részére, a nemzeti színház egy vagy több tagját, néhány vendégszerepre még ez idényben megnyerje, s az illető tagok készségéről, részint a helybeli Szinigazgató ur közleményei, részint irott betűkből meggyőződván, nem elégedett meg azzal, hogy a nemzeti színház Igazgatóságát, levélben megkeresse, hanem a választ, egy lelkes pesti ügybarát által, magán uton is sürgette.

A nemzeti színház intendansa, mlgos Nyéki Mihály ur, szóval azon választ adta pesti megbízottunknak, hogy egy-két nemzeti színházi tag lejövése ellen általában semmi kifogása, s miután ez alkalommal, nem csak személyeket nevezett, de a lebocsáttatáshoz kötött feltételt is tudatta: Választmányunknak azt kellett binnie, hogy ezen ügy tisztába van hozva. Így történt a vendégszerepléseknek, mint bekövetkezendő ténynek, a közönség elé vitele, s azoknak a színházlátogatók részére határozottan ígérese.

Azonban a Választmány csalódott. A pesti Intendatura nem csak a felkért művészeket, de az Intendans által nevezetteket sem engedi hozzánk lejönni. Azon színház, mely többi közt a debreczeniek ezerekre menő álléreiből is épült, s mely időnkint egy-két tagját, a mai utazás gyorsasága és játékrendének szükséges változatossága mellett, a legkisebb kár nélkül kikölesönözhetné, „ohaj-

tásunkat nem látja teljesíthetőnek“; a nap, melynek áldozunk, megtagadja tőlünk egy-két sugarát.

Választmányunk, a dolgok ily állásában sem tesz le reményéről; hanem azon meggyőződésben, hogy méltányos dolgot kér és azt jogosan kéri, még egyszer megkeresi a nemzeti színház Igazgatóságát. Egyszersmind azonban elhatározta, hogy a közönséget, különösen a bérlőket, miután a vendégszereplésekre biztosan többé nem számíthat, s adott szavának beváltását — más hibája miatt — biztosan nem ígérheti, az ügyállásról értesíti, nehogy hitele, mások miatt tovább is veszélyeztessék.*) Nem mulasztandja el egyébiránt, a nemzeti színház Igazgatóságának azon figyelmét, hogy kérésére, néhány színműnek, a debreczeni állandó színház részére lemásoltatását engedte, megköszönni.

A pályaművek sorsát illetőleg, azon további intézkedést tette a Választmány, hogy a maga által előadásra érdemesnek talált pályaművek előadása mielőbb megkezdessék. Egyszersmind a pályadíjnak odaitelésével egy, Molnár György, Oláh Károly, Orbán Pető, Mártonffy Frigyes és Zöldi Miklós urakból álló bíráló választmányt bízott meg, mely a Választmány által előadásra méltónak nem talált műveket is még egyszer átvizsgálva, ha azok közt használható talál, erről a Választmányt értesítendi.

Elhatározta továbbá, hogy a helybeli Szinigazgató ur részére, eddig nyújtott 200 frnyi havi segélynek, april hóra is kifizettetését, a városi tanácstól kieszközölni igyekszik.

A hatodik bérllet kieszközlésében fáradozott egyleti tagok, több oldalról figyelmeztetvén az iránt, hogy a szinlapok pontatlan, hanyag szerkesztése miatt, nem csak már régebben azon zavar történt, hogy a bérlatszámok közül a 7-es elmaradt, hanem legközelebb is a 15-dik szám egészen hiányzik: bár a Választmány meg van győződve, hogy e zavar csak tévedésen alapul, s az első esetben két 8-as, a másodikban két 17-es bérlatszámmal el is intéztetett, mindazáltal, miután eféle pontatlanság az ügynek kárára van, a szinlapok szerkesztőjének hanyagságát, jegyzőkönyvileg megróni határozta.

*) A szinlapon megtörtént.

A helybeli színház festője, Otto Károly ur folyamodván, hogy az állandó színház diszitésénél alkalmaztassék; folyamodása az állandó színház Bizottmányához áttétetni, s folyamodó — ki a nemzeti színház első diszitésében nagy részt vett, a pesti ujtéri, a kassai s több színház diszitésénél elismerésre méltón foglalkozott, — annak figyelmébe ajánlatni határozatott.

Végül talán azt is el kellene mondanunk: mit határozott a választmány a „Hortobágy“ ügyében? de minthogy ezt ugyanis nem sokára megtudják t. olvasóink, jobbnak látjuk róla, egyelőre hallgatni.

A magyarországi vízkárosultak részére, Debreczenben tett adakozások folytatása. (I. 13. sz.)

Át hozat 746 frt és két darab arany. Ezen összeget szaporították: Kóbor Bóldizsár 1 fr, Gesel János 1 fr, Dobozi István 2 fr, Sik Lajos 1 fr, Seher Bernát 5 fr, Kmeti Pál 5 fr, Eisenberg, Mór 2 fr, Reszler István színigazgató, egy színi előadás jövedelmével 35 fr 32 kr. Többen a „Szigetvári vértanúk“ adatásakor a pénztárnál kitett íven 24 fr 50 kr. — 73 frt 82 kr.

A Dragota család 20 fr, Caderas Violand 2 fr, Schenk Jakabné 1 fr, Handtel Vilmos 1 fr, Kuhinka H. C. 1 fr, Steinfeld Mihály 10 fr, Megyaszai Sámuelné 20 kr, S. A. 10 r, Balogh Ferencz 40 kr, if. Balog János 20 kr, Baczonyi Péter 20 kr, Valaki 20 kr, Demeter János 20 kr, Elekes János 30 kr, Tóth Jánosné 40 kr, Erdei András 40 kr, Boldizsár András 20 kr, Balogh István 50 kr, Horváth Gábor 10 kr, Csizsár József 6 kr, Csikos János 10 kr, Szabó Ferencz 10 kr, Elekes Ferencz 20 kr, Molnár András 10 kr, Márkus András 10 kr, Szegedi Lajos 20 kr, Bognár György 20 kr, Zakariás Ferencz 10 kr, Rickl J. Z. 15 fr, Fabriczius Géza 5 fr, Hannig M. L. 10 fr, Csanak József 200 fr, N. N. 10 fr, Marjalaki Mihály 1 fr. — 280 frt 56 kr.

Szabó György 10 kr, Kecskés András 40 kr, Horváth Gábor 40 kr, Kegyes Istvánné 10 kr, Sarkadi Ferencz 20 kr, Kegyes Ferenczné 40 kr, Faragó András 10 kr, Kovács József 10 kr, Tamás József 10 kr, Földesi Sándor 20 kr, Gyökös Mihály 10 kr, Gonda Jánosné 6 kr, Erdei Ferencz 60 kr, Tar János 10 kr, Erdei Ferencz 10 kr, Szücs Mihály 10 kr, Faragó Péter 20 kr, Szatmári István 10 kr, Balogh Mihály 30 kr, Balogh Péter 20 kr, Szabó József 30 kr, Tamás Ferencz 20 kr, Tamás János 40 kr, Spilko János 20 kr, Csizsár Ferencz 20 kr, Oláh János 15 kr, Toth Gergely 50 kr, Tolvaj Mihályné 20 kr, Kövári Sándor 20 kr, Csurka Mihály 40 kr, Kádár Ferencz 3 fr, Bör Ferencz 10 kr, Kovács Istvánné 20 kr, Erdei Mihály 1 fr, Balogh Péterné 30 kr, Balogh Péter 20 kr, Simon Mihály 30 kr, Zágonyi Sándor 1 fr, Vetési Ferencz 30 kr, Ihm Ernesztne 10 kr, Südy György 50 kr, Deutsch Jakab 1 fr, Toth Pál 30 kr, Toth Pál 30 kr, Blaskoviczné 40 kr, Schenk Nina 20 kr, Fráter Iure 1 fr, Hajós Dániel 20 kr,

Pusztai Andrásné 10 kr, Toth Sámuel 1 fr, Csizsár István 40 kr, Balog János 1 frt. — 19 frt 51 kr.

Poresin Sámuel 30 kr, Jámbor Ferencz 40 kr, Kovács Péter 10 kr, Lőrincz János 30 kr, Nagy Bálint 10 kr, Molnár András 10 Szalai József 20 kr, Bosó János 10 kr, Morvai Bálint 20 kr, ör. Mike Ferencz 30 kr, Burai András 10 kr, Szabó János 10 kr, Balogh András 10 kr, Pap Sámuel 20 kr, Nagy Sándor 10 kr, Hornyák Sándor 20 kr, Pápai Sándor 10 kr, Kovács Péter 10 kr, Kis István 20 kr, if. Mike Ferencz 14 kr, Csikos Sándor 10 kr. — 3 frt 54 kr.

László Ferencz 10 kr, Karakó Gábor 10 kr, Kuttor Sámuelné 10 kr, Szijjártó Gábor 8 kr, Csáki Gergely 10 kr, Kerékgyártó István 10 kr, Pap Mihály 10 kr, Tömösváry György 10 kr, Sente Bálint 10 kr, Sipos Andrásné 10 kr, Boda György 10 kr, Boda Györgyné 10 kr, Szöke Mihály 10 kr, Ladányi Sándor 10 kr, Kristóf István 10 kr, Szücs Mihály 10 kr, Nagy Ferenczné 10 kr, Földesi Györgyné 10 kr, Salánki József 10 kr, Bör Lajos 10 kr, Erdei Péterné 10 kr, Bereczki Sándor 9 kr, Berkesz Jánosné 6 Jámbor István 10 kr. — 2 frt 33 kr.

Beke Mihály 50 kr, özv. Balla Józsefné 20 kr, Páva József 50 kr, Károlyi Antal 3 fr, Koszorus Gábor 50 kr, Kádár István 30 kr, Albert Istvánné 30 kr, Szabó István 20 kr, Fényes Menyhért 1 fr, özv. Valics Antalné 5 fr, Dohányosi József 2 fr, Bignio János 2 fr, Dr. Hegedüs Pálné 1 fr, Kerekes József 50 kr, Sarkadi Ferencz 40 kr, Szabó Károly 16 kr, Boda Pál 20 kr, Klein Ignác 2 fr, Tóth Mihály 10 kr. — 19 frt 86 kr.

Fehér Herman 1 fr, Szemes István 50 kr, özv. Konezné 40 kr, Megyessy Lajos 5 kr, Farkas Ferencz 2 fr, Gyürki Sándor 4 fr, Makó István 1 fr, Weismayer Sándor 1 fr, Székely József 4 fr, özv. Füvesiné 40 kr, Muraközy Károly 50 kr, Heinrich Ignác 1 fr, if. Némethy József 50 kr, özv. Gencsiné 10 kr, Jakobovics Antal 1 fr, Erős Sámuel 40 kr, Benschere József 60 kr, Nyíri János 20 kr, Joó Józsefné 1 fr, Tarnay Angyela 50 kr, id. Jeney József 2 fr, Dusóczky Pál 1 fr, Szanka Sándor 20 kr, Bészler Lajos 1 fr, id. özv. Szanka Józsefné 1 fr, Polgári Pál 20 kr, Borsi Lajos 40 kr, Pap János 10 kr, Hajdu Gábor 40 kr, Pásztor János 4 fr, Nemes Mihály 20 kr, Gottlieb Menyhért 10 kr, Tóth Endrené 30 kr, Károlyi József 30 kr, Hegymegi Gábor 30 kr, Molnár Gáborné 16 kr, Kis József 10 kr, Kánya Ferencz 40 kr, Szabó Sándor 10 kr, Récsy László 30 kr, Egy kerékgyártó 10 kr, Rózenzweig 10 kr, Nagy Gáborné 20 kr, Nagy Pál 20 kr, Szilágyi Gábor 4 fr, Huzsik Károlyné 1 fr, özv. Bör Ferenczné 20 kr, Jassik Menyhért 1 fr, Török András 10 kr, Srátz Mórítz 10 kr, Müller Fridrik 20 kr, Tegze Imre 2 fr, Huszár 40 kr, Kápolnási Imre 1 fr, Tóth Sándor 20 kr, Mayer Ágoston 20 kr, Debreczeni Gábor 50 kr. — 32 frt 66 kr.

Bérghofer István 10 fr, Gaszner Pál 2 fr, Tátray és Führer 1 fr, Schmidl János 1 fr, Tóth Lajos 50 kr, Dáné István 2 fr, Klein Adolf 1 fr, Nemes Gábor 1 fr, Kacsó Ferencz 50 kr, Rosslosnyik Simon 2 fr, G. K. 1 fr, Boschetti József 1 fr, Szarka János 1 fr, Papp György 1 fr, Rott Elkán 1 fr, Gáll József 50 kr, Szentpéteri János 1 fr, Szepessy Antal 1 fr, Tóth Lajos és társa 2 fr, Györfi és Kálmán 1 fr, Antalfy Jánosné 1 fr, Molnár és

ársa 10 fr, Fábry Ferencz 1 fr, Gyulai és társa 2 fr, Szabó József 50 kr, Szivóy Károly 50 kr, Pap Sándor 1 fr, Kardos László 1 fr, Budaházy Antal 1 fr, Kónez Lajos 50 kr, Stenczinger Antal 1 fr, Kis Sándor 50 kr, Szabó István 50 kr, Kolbenhayer Ede 50 kr, Csonka Dániel 1 fr, if. Sarkady Ferencz 2 fr, Stenczinger Károly 5 fr, Ormós Gábor 1 fr, if. Südy György 1 fr, E. Kiss Zsigmond 2 fr, Hannig M. L. 2 fr 50 kr. — 65 for.

A 13-dik és 14-dik számainkban közltek egész összege 1245 frt 28 kr. és két darab arany. (Folytatjuk).

Az Emlékkert társulat, következő tárgyak felett intézkedett, f. hó 8-án tartott ülésében:

Az Emlékkert javára rendezendő sorsjáték idejét, f. évi május hó 18-dik napjára tűzte ki, a mikor is a nyeremények egy, Farkas Ferencz, Kiss Sándor és Komlóssy Imre urak által rendezendő hangverseny alkalmával ünnepélyesen fognak kihuzatni. A játszó sorsjegyek száma 5300, melyek kivétel nélkül mind, és úgy fognak játszani, hogy az először kihuzott szám, az először beadott és a „Hortobágy“-ban 1 számmal jelölt nyereménytárgyat nyeri, a második húzásra kijöendő szám, a 2-dik számú nyereményt, és így tovább. Megjegyzendő, hogy az aláírási ivaik szövege szerint, csak annyi tárgy volna ki játszandó, mennyi az eladott sorsjegyek árának felével ér fel (p. o. 1000 elkelt sorsjegyre, 500 frt értékű tárgy); azonban a Bizottmány, bár az eddig begyűlt nyereménytárgyak értéke, körülbelől egyarányú az eladott sorsjegyek értékével, azt határozta, hogy minden nyereménytárgy ki játszassék, még azon esetre is, ha több sorsjegy el nem kelne. Magának a nyilvánosan tartandó sorsjátéknak végrehajtásával Gelenczei Pál, Handtel Vilmos, Pálffy András, Pfanschmied Kálmán és Somogyi János urak bizattak meg. Sorsjegyek kaphatók a bizottmányi tagokon kívül az „István“ gőzmalom irodájában, Szepessy Antal, Márton László, Dáné István, Heinrich Ignác stb. uraknál. A nyereménytárgyak valóban dus, és esinosan rendezett bazarját, Handtel Vilmos ur kereskedésében bárki megtekintheti. A ki az odamenést nem restelli, biztosítjuk, hogy gyönyörködni fog benne. Egyébiránt nyereménytárgyakat, a húzás napjáig mindenkitől szivesen fogad a társulat.

Skalniczky építész ur még a mult őszön megígérte, hogy Emlékkertre tervet készít, s azt

az adott körvonalak közt részletezi is. Jeles építészünk megtartotta szavát, és sok genialitással készített tervét — melyre még visszatérni alkalmunk leend — Berlinből elküldte, mely önzetlen buzgalmaért, a Bizottmány elismeréssel adóz a művésznek.

A társulat nem rendelkezik ugyan még annyi pénzerővel, hogy a kertet, melynek kivitele különben is sok nehézséggel jár, és érett megfontolást igényel, ez idén bevégezhesse, — de mind a közönség megnyugtatása, mind a későbbi munkálatok könnyítésére szükségesnek látja, hogy a munka már e tavaszon megkezdessék. E tekintetből a Bizottmány, Gelenczei Pál, Kaeskovics Iván és Pfanschmied Kálmán urakat azzal bizta meg, hogy főisk. kertész Vass Pál urral érintkezvén, a főiskolátér nagy templom és collegium közt fekvő részét, az ott levő disztelen fáktól megszabadítani, a földet felásatni és elegyengtetni, szóval e térségen mindazon előmunkálatokat, melyeket a hely körülményei és a társulat pénzereje engednek, mielőbb megtéetni, okadattolt számadás vezetése mellett siessenek.

A jótékonyágukról ismert és virágzó „István“ gőzmalom és Takarékpénztár társulatok, meg fognak kerestetni, hogy szives adományukkal, e közérdekű ügyet is gyámolítsák.

A sorsjáték bevégeztével, nyilvános számadásul, és az érdem elismerésül egy, a „Hortobágy“ mellett szétküldendő mellékleten, mindazok neve közzé fog tételni, kik e sorsjátékhoz nyeremény tárgyakat adományozni sziveskedtek.

Az Emlékkerttársulat eddigi jövedelme 1375 frt 61 kr., kiadása 79 frt 86 kr. Nyereménytárgyainak értéke körülbelől 1000 frt.

Reszler urat, ki April végeig szándékozik társulatával városunkban maradni, a tavaszi idényre Szathmár város közönsége hívta meg, hol mint halljuk, tömegesen gyűlnek a bérletaláírások.

Tavasszal e nagy társulat, a harmadévről köztünk jó emlékezetben élő Benedekpárral szaporodik. A Paulaipár jelenleg Kolozsvárott, Károlyi, Kecskésék és Nagy Józsefék Kassán szerepelnek.

Az „István“ gőzmalomtársulat f. hó 9-kén tartotta, reñdes félévi közgyűlését.

E gyűlés tárgyai közzül a részvényeseket, kétségkívül legjobban érdekelte a mult évre járó osztalék ügye, melyben azon határozat történt, hogy minden 100 frtos részvény után 30 frt fizettség, az összes tiszta haszonból 18510 frt tartaléktökeül hagyatván, 2171 fr 84 kr. pedig, az időnkint szükségeseznek mutatkozó jótékony adományokra fordittatván.

A nagy közönséget azonban még inkább érdeklendi az, hogy e közgyűlés, egy gőzfordónek, a malomtelkén építtetését véglegesen elhatározván, a Választmányt e végzés foganatosítására felhatalmazta. Minélfogva ismerve a Választmány erélyességét, s e jótékony intézetnek a gőzmalommal összefüggő építését könnyítő körülményeket, biztosan mondhatjuk, hogy Debreczennek még az idén gőzfordóje lesz.

A malomépület nagyobbitását, s általában az üzlet kiszélesbitését, a közgyűlés is jóváhagyta ugyan elvileg, azonban e temérdek fontosságú ügy végleges elhatározását, a jövő évig, míg a tagok bővebb tapasztalást szerzendettek róla magoknak, az üzlet menete biztosabb tervezésre jogosít, s az év végeig szerződött Igazgatóság ügye eldől, elhalasztotta.

Az igazgatóság jelentése szerint, e társulat vagyona, a mult évben 21,000 frttal szaporodott; a tüzfahiányt az igazgatóság köszöntüzeléssel pótolta; új kémény építtetett, második üst vásároltattott, kut építtetett, a kert átalakíttatott stb.

Az osztalék kiadása jövő hó első napján veszi kezdetét, és jövő 1862-dik év első napjáig tart, a mely osztalékot e határidőig ki nem vesznek, az jótékony célra fordittatik.

Minthogy közgyűlés nem tarthatása, az üzlet menetére nézve káros is lehetne, elhatároztatott, hogy jövőben a közgyűlés, bármely kevesen jelenjenek meg a részvényesek, megtartatik s érvényesen határoz.

E közgyűlés bevégeztével Elnök és 4 választmányi tag, az alapszabályok értelmében kilépven, titkos szavazattal elválasztattak elnökül Komlóssy Imre, vál. tagokul Tegze Imre, Kaeskovics Iván, Márton Lajos, Kémeri

Mikó Lajos, póttagokul Szabó Bálint, Márton László, Táy Gusztáv, Harsányi Gábor, Rothschnek Károly és Kardos László urak.

Beküldetett: Tisztelt szerkesztő ur! — Olvasva 13. számú lapjában a gazdaszat érdekében közzé tett pályázati hirdetményt, kedvem jött georgiconi ismereteimmel sikra szállani; — de nem jöhöttem tisztába a pályázásra kitűzött kérdésekkel. — Négy pálya nyíttatik ott: a) gazdaszati intézet fölállítása; b) Debreczen lakosainak, a marhatenyés különös tekintetbe vételével a czélszerű gazdálkodásra miként serkentése; c) birtoklási szabályainkban mi jó s mi káros van, miként volnának azok rendezendők; d) Tervjavaslat egy gazdaszati egyletre. Lehet-e e kérdésekre külön pályázni, vagy a négy pályakérdésre együttesen tüzetett ki a 10 darab arany; — mert ez utolsó esetben elmegy kedvem a pályázástól. — Arra nézve sem vagyok tisztában, hogy a pályamű f. év Junius 1-ső napjáig csak a „Hortobágy“ szerkesztőségéhez küldendő-e be, vagy miután a D. Közlöny 9. száma a pályamunkákat ugyan e kitűzött kérdésekre szerkesztőségéhez hirdeti beküldendőeknek, oda is elküldessenek. — Egy pályázandó.

E nyílt levélnek, a pályázat lényegére vonatkozó részét válasz nélkül kell hagynunk. — A többire nézve válaszunk következő: t. Szikszay József ur személyesen megbizott minket, hogy az általa lényegében papírra tett pályázati hirdetést, belátásunk szerint kiegészítsük; egyszersmind világosan nyilváníta, hogy a pályaművet a „Hortobágy“-ban közölheljük. Megkérdezvén: nem bánjuk-e, ha hirdetését a D. K. is közli? mi természetesen megegyezésünket adtuk, megkérve t. Szikszay urat, hogy a „Közlöny“ szövege, a mienktől ne különbözzék. — Honnan vette „D. K.“ collegánk azon bátorságot, hogy azt közölje, a mit közölt? nem tudjuk. Annyi áll, hogy mi azóta felkeresvén a tisztelt pályahirdető urat, azon ígéretet nyertük tőle, hogy ezen ügyet tisztába hozandja. Minek teljesítésére ezennel ismételve nyilvánosan felkérjük. — Szerk.

E hó 6-kán egy nagyszerű bankóhamisító társulat tételett ármallanná. Ugyanis már évek óta feltűnő, hogy különösen hazánk északkeleti részén és Galicziában, számos hamis bankjegy forog a köznépnél. A hatóságok már több ízben voltak nyomon, s a bécsi bank, az egyforintosok sajtóját, mellékuton meg is szerezte magának, a főczinkos pedig — kit ez oldaláról nem ismertek — el volt fogva, de ez mai napig ismeretlen módon börtönéből kiszökött, a tízforintosok gyártását pedig a társulat önkényt megszüntetvén, 5 és 100 frtosok folyvást bocsáttattak forgalomba.

Most helybeli várnagy K. P. urnak tudomására jutván, hogy debreczeni lakos Mandel Ignácné, a társulat főnökével Pesten találkozni fog, azonnal Pestre utazott, és ügyességének sikerült, nem csak a főbűnöst — bizonyos Nagy Lajost, kit ufjehértóinak s urias külsejünek mondanak — de annak főczinkosát: valami Apagyi Julcsát és még 4 czinkost elfogni. Nagy L.-nál 100 darab 100-as és több 5 frtos hamisítványt, a sajtó mellett pedig vízjegyes, kész papírt találtak. Nagy L. azt állítja, hogy már ezrest is készített, szabad kézzel.

Hogy nincs-e ezen ügy, a Debreczenben nem rég elfogott hamisítók ügyével összeköttetésben? nem tudhatni. Annyi áll, hogy e mindnyájunkra nézt veszélyes büntények sorozata befejezettnek tekinthető.

A „H—r“ debreczeni levelezője, mely Szinügyegyletünk működéséről, e lap 28-dik számában egy ominosus hasonlat mellett, szép elismeréssel nyilatkozik; azt is írja hogy a „Hortobágy“ elváltoztalja jelentéktelen nevét. — Ezt nem fogja tenni. Mi kis fontosságúnak tartjuk a nevet, megelégszünk a mostanival, s inkább működésünket ohajljuk jelentékennyé tenni.

Egy nyelvészeti képzett egyén, folyóiratunknál, mint javitnok alkalmazást nyerhet.

Ugyanoda egy ügyes és becsületos szolgát keresünk. Alkalmos egyének, a szerkesztőnél jelentkezzenek, Szélutca 2465. sz. a. vagy a gözmalmi irodában.

A pályaművek előadását, a városi rendőrség egyelőre, míg t. i. a műveket a helytartótanács megvizsgálná, betiltotta.

Kivonatok

Debreczen város régi jegyzőkönyveiből.

April 3. Debreczen főbirája Nagy Balázs, az Uj Kállói és Tokaji seregtől, melyet Uj Kállói kapitány Prépostváry Bálint vezetett, — minden igaz ok nélkül elfogatott, s a városból elhurczoltatott. — Végre elbocsáttatott, mert kapitány ur észrevette, hogy irigységből, csalárdságból, s roszakarók hitellensége miatt árullatott el.

1574. Főbiró Zabó Dávid.

A mennyiben első embereink a Törökök, németek, s saját magyarjaink által mindenfelől háborgattatnak, a birói hivatal 15 napig üresen állt; — mely halasztásnak semmi más oka nem volt, mint az elvetemült rágalmozó s roszakaratu embereknek cselekedete, kik egy napig sem szünnének a szegény polgárokat, minden igaz ok nélkül, fejedelmeiknek s azok helytartóiknak elvádolni, kárhozthatni, s kiadni, egyedül így remélvén, azok javait elrabolhatni, nem hazaszeretetből — mint tettetik, indittatván ilyenekre. — Kétséget nem szenved, hogy ezen egész köztársaság, népessége daczára is elszakgattatván, alapostól eltöröltetik, hacsak az isteni gondviselésben bizva, némely elsőbb embereink esze a zavar lecsendesítésére hajlandó nem lenne.

Péterfiai színház.

Havi Szemle.

Januar hóban volt összesen 28 előadás, 20 bérletben, 8 pedig bérletszünetben. — Adatott 3 tragédia, 1 dráma, 1 drámai egyveleg, 10 vigjáték, 6 népszimű, 8 dalmű. — 29 mű közt 14 eredeti volt, e tekintetben tehát alig lehet kifogásunk. — Az előadásokat érdektelenítették a kaucukember és Maramaldi erőművész, kik egyébiránt közönséget vonzóttak. — A vásári közönség nem oly nagy számmal látogatta a számára rendezett előadásokat, hogy Debreczen megszégyelhetette volna magát. — Legnevezetesebb és epochalis tény e hóban D o b s a „István“-jának pompás kiállításával és felemelt árak mellett minden zugában tele színház előtt szinrekerülte.

Febr. 27. Kunok, Császár Györgytől, a szokott szereposztással. Az egész dalmű általános tetszésben részesült. Az Uzád és Margit közti párdal ismételtetett, Retel, és Andorási

melegedésre énekeltek, a Tihany ostromából átvett erőteljes kardal, zajosan megtapsoltatott. — Nézők meglehetősen számmal.

Febr. 28. Leány nem fiu. Egy felvonásos vigjáték, (?) melynek czime csak érthetlen, de maga annál is rosszabb. Heylesen hallók jellemezni azon kifejezéssel, hogy „egy azon színművek közül, melyeket növendék fiúk és leánykák, olasz falakból készült színpadon játszanak.“ — Itt is, ugy látszik, egyedül a kis Zöldi Róza (Eugenia) kedveért hozták színre, kiben a tehetség csirája félreismerhetlen, s kit ismételve figyelmeztünk, hogy beszédszervét nagyobb folyékonyagra szoktatni, s a vontatottságtól és a sugóra tekintetéstől megszokni iparkodjék. Sejtjük, hogy ez utóbbi, nem a szerep nem tudása, hanem a színpadon járatlanságból ered; de akárhonnán ered, már feltűnővé kezd lenni, és idővel könnyen, levetkezhetlen szokássá fajulhat.

Ezt követte: Egy ügyes szobaleány. Francia vigjáték 1 felvonásban. Fordította Mártonffy Frigyes. — E színmű többszöri adatása ellen (ha akadna is valaki, a ki „köz-kívánja“) részünkről előre tiltakozunk. — Egy szobaleányból lett marquisnő, ki magának inasa által kurizáltat, nem színpadra való alak. Azt hisszük: nincs szükség bővebb fejtegetésre, attól már csak azon aljas comicum is felment minket, melyet Foltényi (De Bergonce, vagy mi báró) a végjelenetben, egyébíránt hatással alkalmazott.

Mart 1. A magyarországi vízkárosultak javára: A szigetvári vértanúk. Tragoedia 4 felv. Irta Jókai Mór. Csaknem mindig üresek a padok, midőn jótékony cizlra rendeztetik előadás; s ez anyival inkább szomorító volt ma, mert jó darab jövedelme ajánltatott föl, inségben szenvedő honfitársak javára. Váczy V. (Mária), Zöldi (Sultán), Foltényi (Szokoli), Prielle (Juránics), Csabi (Szelim), elismerésre működtek; bár ezt mondhatnók Sztupáról is (Zrínyi), ki e szerepnek máskor jobban felelt meg, de ma szakgatottsága azt sejteté, hogy nagyon a sugó bódéjára támaszkodott.

Mart. 2. Ludas Matyi. Tünelményes bohózat énekkel és tánczcal (egy cz-vel) 5 szakaszban, egy előjátékkal (pont nélkül) Irta Balogh József (nem István?). — Előjáték: „A tündér ország“ (recte tündérország). — Személyek: Stellarius, tündérkirály, egy rendetlen tündér ország rendes uralkodója — Zöldy. — Gorombátes, hatalmas tündér (a, itt van) az ország szündefő oszlopa — Sztupa. — Szelidates, szintén oly hatalmas, de nem göromba (a, itt van) jólmegtermett (recte: jól megtermett) tündér asszony — Láng Berta. stb. — 1. szakasz „Döbrögi liba vásár“ (recte: A döbrögi libavásár.) stb. — Személyek: Döbrögi Jeremiás, Döbrög városának jó gyomru földesura, nyugalmazott budai aga, a nagy káftán rendtulajdonosa (recte: a nagy káftánrend tulajdonosa) — Sánta. — Kobak, ispánja, Komolykodó jó házastárs — Egri. Sára, szegény jó szívű özvegy — Egriné. — Matyi, fia, jól megtermett siheder — Foltényi. — Ilus, árva szenvedő leánya — Váczy Vilma. — Döbrögi

szakácsa jeles fiatal ember, szenvedélyes darabíró (talán darát bírál?) és fordító — Timár. — Hajdu, tündérországból megszökött és Döbrög városában tartózkodó gorombaság. — Ferkó, gondatlan csikós stb. — Kiadta Mártonffy Frigyes titkár.

Egyébíránt a mű méltó eszínlaphoz, s az előadás kis kivétellel, melyben Foltényi (Ludas Matyi) mesteri átalakításai első helyen állanak, méltó a műhez.

Febr. 5. A londoni koldusok. Sánta mellett, kinek Prospectus egyik legjobb szerepe, Zöldi mellett, ki a marhakereskedő rokonszenves szerepének savát borsát megadja, és Zöldi Róza mellett, ki a 2-dik felvonás vizionlátási jelenetében valódi páthósszal játszott, kitűnőnek kell neveznünk Sztupa (Ralph) játékát. Foltényi alakja ma jobb volt, mint multkor Clarendon lord szerepében.

Mart. 4. Így áll a világ, Farsangi bohózat 5 szakaszban.

Febr. 5. Prielle Péter javára: Romeo és Julia. Komoly dalmű 4 szakaszban. Zenéjét szerzé Bellini. — Ez előadás nem lehetünk ugyan jelen, de annyifelől és oly illetékes helyekről hallottunk megrovásokat, a botrányos készületlenség ellen, melylyel adatott, hogy azt megemlíteni kötelességünknek tartjuk.

Febr. 6. Stuart Mária. Schiller drámája.

Mart. 7. Dom Sebastian, Donizetti komoly dalműve, összevágólag adatott; leginkább Abayaldos, Camoens, és D. Sebastian dala sikerültek. A börtönbeni terzetto ma nem jól ütött ki, annál jobban sikerült Camoens dala az ablak alatt. Nézők közép számmal.

Nyilt-ter.

At. cz. közönséghez.

A műhelyem iránt országszerte nyilvánult közbizalom szükségessé tette, hogy vásárlóim nagyobb kényelmére, munkáimnak Debreczenben is raktárt nyissak.

Tisztelettel jelentem tehát a nagyérdemű közönségnek, miszerint c s i z m a r a k t á r a m Debreczenben Márton László ur nürnbergi s di-vatkereskedésében van, hol készítményim az általam megszabott jutányos áron nagy választásig kaphatók. Pest Febr. 20. 1862.

Sabeck István, csizma készítő.

Piacziárak mart. 4-kén.

Középár: 1 Pozsonyi mérő tiszta buza 4 f. 40 kr. — Kétszeres 3 f. 80 kr. — Rozs 2 f. 90 kr. — Árpa 1 f. 95 kr. — Zab 1 f. 55 kr. — Tengeri 3 f. 40 kr. — Köles 2 f. 90 kr. — Kása 5 f. 20 kr. — Egy mázsa szalonna 28 f. 32 f. 32 f. — Egy font marhabús 19 kr.

Kiadja a debreczeni Színügyegylet.

Szerkeszti: Illésy György.